

decentralization. Particular attention is paid to aspects of legitimacy and democracy of decision-making models in the form of «flexible» governance.

Keywords: flexible governance, political decisions, networks, heterarchy, adhocracy, flexions.

Давидюк М. І.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті розглянуто соціокультурний підхід до розвитку студентського самоврядування. Соціокультурний підхід передбачає взаємодію суспільних відносин, що складаються у студентському середовищі, та змістовних культурних форм самоврядування. Автор стверджує, що суспільні відносини і культура є їх взаємною потребою, всебічною взаємодією. Культура необхідна системі суспільних відносин студентській молоді як засіб регуляції різного роду комунікацій, а ці відносини необхідні культурі для забезпечення життєдіяльності, самоздійснення і саморозвитку студентів.

Ключові слова: культура, соціалізація, студентська молодь, самоврядування.

Звертання до соціокультурного підходу розвитку студентського самоврядування обумовлене тим, що «...практика культури повернена до суспільства – організаційно-комунікативною діяльністю, що створює форму для того змісту, який несе із собою суспільство...» [1, 95], а до життя суспільства – ідеологічною діяльністю, що виробляє суспільно значущі позиції, орієнтири, духовні й моральні позиції. Крім того, суспільні відносини є змістовним наповненням усіх соціальних інститутів, у тому числі освітніх, культура ж є оформленням цього змісту в процесі творчої і цілеспрямованої діяльності людей. Нині активно у цій царині наукових досліджень працюють В. Андрущенко, В. Бех, Ю. Биков, І. Василенко, Є. Васильчук, Л. Воробйова, М. Головатий, В. Головенько, Ю. Завалевський, Л. Зязун, В. Кремень, Ю. Мережна, Ю. Панейко, В. Пашков, Є. Ситниченко, О. Овчарук, Л. Шелюк та ін.

Що ж стосується інтеріоризації суспільства і культури серед студентської молоді, то, вочевидь, необхідно відзначити, що вони роблять цей процес двостороннім – одночасно соціалізацією і культуризацією індивіда, груп, студентської спільноти. При цьому

соціокультурний підхід у розвитку самоврядування студентської молоді актуалізує значення формування індивідуальних якостей індивідів, системи міжгрупових і міжколективних відносин, відносин до системи функціонування вищого навчального закладу [Ю. Бех, В. Згурський, Е. Крохмалев, О. Невмержицька, М. Приходько, В. Калюжний, О. Ступак, Т. Тертичний, С. Шмаров та ін.].

В останні роки все частіше в політичній науці робиться акцент на «діяльному аспекті культури (культура – «специфічний спосіб людської діяльності»)» [2, 48], що відбиває відношення людини до природи, а разом з тим і до його суспільних умов життєдіяльності, розвиткові духовних і моральних представлень.

Теоретики консерватизму (у тому числі так званого культурного консерватизму С. Кольридж, Т. Карлейль, Дж. Рескін) бачили в культурі основну причину соціальної і політичної стабільності, розуміючи під культурою всю людську діяльність, що наповняє світ значенням і складає основу усвідомлення індивідом його соціальної природи (чому сприяють звичаї).

Представники структурно-функціонального аналізу, насамперед Т. Парсонс, Р. Мертон, підкреслювали структуруючу функцію культури, використовуючи це поняття для позначення системи цінностей – органічної частини соціальної системи, що визначає ступінь її упорядкованості і керованості. Серед інших функціональних підсистем суспільства за Т. Парсоном культурі належить роль фіксації цінностей як зразка поведінки, їх підтримка і упередження напруг, можливих в індивідуальній мотивації, і пов'язаних з конфліктом між поведінкою індивіда і поведінкових очікувань (з боку співтовариства з приводу виконання індивідом інституційно визначених ролей). «Інституціоналізовані ціннісні зразки аналогічні основній «програмі» або здові інструкцій, що зберігаються в «пам'яті» машини»[3, 69].

Загалом культура – це засіб відтворення і збереження цілості суспільства в його особливих духовних зразках (цінностях), поведінкових шаблонах, а також утілених у плоть матеріальних витворах оскільки ті включені в систему цінностей і служать орієнтиром колективної поведінки. Отже, культура – спосіб життя суспільного організму студентської молоді.

Мета статті – дослідити сутність соціокультурного підходу до розвитку демократичних цінностей молоді засобами студентського самоврядування. Соціокультурний підхід, як нам представляється, з позиції політології є функціональним. Одна з найбільш значимих його функцій – соціальна адаптація (Ф. Власенко, М. Дембицька, Л. Дятел,

Н. Завальна, Ю. Загородній, В. Зінчук, Т. Карабін, І. Курліщук, Г. Овчаренко та ін.) і виховання громадянськості, на чому акцентують увагу такі вітчизняні дослідники, як І. Василенко, Ю. Завалевський, Л. Зязюн, О. Пустоловська, К. Свиридова та ін.

На основі цінностей і відповідних символів відбувається навчання (соціалізація) цілих груп людей однаковим, спільним схемам поведінки і, отже, поведінковим очікуванням. Адаптація тут подвійна: з одного боку – до спільного, соціалізованого життя (що передбачає не тільки просте співіснування, але й прийняття соціальних інститутів, напряду думок, символів), з іншого боку – адаптація суспільної системи до особливостей потреб людей і приватним втіленням цінностей, еволюція інститутів. Тим самим підтримується певний суспільний компроміс між студентською молоддю, суспільством і вищим навчальним закладом.

Зв'язковою ланкою між останніми стає культура, яка опановує людьми, за допомогою їхньої соціалізації. Культурний (одночасно соціальний) генезис починається в родині. Страждаючи особливою психічною пластичністю і підвищеною сприйнятливістю, дитина знаходить у родині всі характерні поведінкові стереотипи й ціннісні орієнтири суспільства, якого ще не бачила.

Однак людину вчить жити у суспільстві не тільки родина і не тільки в дитинстві. За межами родини соціалізація концентрується в колективах, і, що для нас важливо, у професійних колективах. Особлива роль трудового колективу у формуванні соціальних орієнтацій людини пов'язана, по-перше, зі стимулюючою роллю економічної винагороди, і, по-друге, з тим, що він виявляється «закріплений» у професійному трудовому середовищі відносно тривалим часом перебування і відносно стабільністю зайнятості (маючи у виді основні характеристики того або іншого виду праці і його кооперації). У сучасному суспільстві людині властиво зв'язувати себе, як правило, з однією професією, отже навіть при зміні робочого місця багато в чому зберігається споріднення базових рис професійної групи.

Крім того, та сама людина належить одночасно до великого кола різних колективів, організованих за місцем проживання, відправленню релігійних обрядів, політичним пристрастям, хобі, що відображається на його відношенні до соціуму і між іншим, схильності до соціальних маніпуляцій. Тим самим у процесі соціалізації паралельно з уточненням суспільством своїх функцій, культурних форм і напрямків розвитку, а також засвоєнням індивідом суспільного способу життя, відбувається з'єднання однієї людини з безліччю інших, тобто

інтеграція – функція соціокультурного підходу до розвитку студентського самоврядування. Тут важливо, що людина належить до якоїсь соціальної спільноти як частина до цілого.

У соціокультурному підході очевидно позначається і функція соціального контролю. Упорядковуючи соціальний досвід, культура визначає межі для реалізації в поведінці різних спонукань людини. При всьому консерватизмові «загальноприйнятого» вона є своєрідним вивченням інстинкту самозбереження суспільства. Культура в цій іпостасі охороняє спільноту від девіантної поведінки. Нерідко відторгненню підлягають явища, що самі по собі несуть позитивне зерно, однак не вписуються у систему і тому становлять загрозу її укладові.

Культурі властива відкритість і еластичність, що дозволяє сприймати і вбирати нове. Вона вбирає нове тоді, коли ні традиція, ні суспільні потреби ще не мають потреби в ньому. Однак вона сприймає не все нове, але лише те, що є вчасним. Напрошується думка про своєрідну і невідому нам «логіку майбутнього», яка закладена в культурі, від чого одне нове вплітається в її тканину, знаходить собі прихильників і провідників, а інше, як би корисним і розумним воно не було, залишається непоміченим і піддається забуттю. Так, протестантська етика стала відправним пунктом розгортання нового соціально-економічного порядку, матеріальні фактори якого сформувалися пізніше, уже на її духовній основі (М. Вебер). Капіталістичні виробничі відносини, захопивши невластиву собі матеріальну базу, еволюціонуючи, спровокували розвиток технічної форми аж до адекватної їм фабричної системи (К. Маркс). Те, що культура не придушила у свій час цих паростків нового, указує на її здатність передбачати майбутнє в доборі культурних феноменів.

Необхідно відзначити і таку функцію соціокультурного підходу до розвитку студентського самоврядування, як підвищення рівня знань. Ця функція виявляє себе в осмисленні компоненти знань студентського самоврядування загальносистемній грамотності, професіоналізму, духовного розвитку, у формуванні «цілісної людини».

У соціокультурному підході до студентського самоврядування було б правильним виділити одну з найважливіших функцій – організаційну. Причому ця функція досить різноманітна, наприклад, стосується питань організації особистого життя молоді. Зауважимо, що організація особистого життя молоді нині відбувається в ситуації значної дестабілізації соціокультурного середовища на тлі:

- підвищеної суспільної уваги до сфери приватного й інтимного життя, його комерціалізації;
- розширення спектра форм організації шлюбно-сімейних, інтимних і сексуальних відносин;
- легалізації в суспільній свідомості будь-яких моделей поведінки, толерантності стосовно девіаціям;
- зниження рівня соціалізаційних можливостей родини; відсутності послідовної й обґрунтованої системи виховання, зразків для наслідування.

У контексті утвердження поліваріативності моделей організації особистого життя і плюралізації соціальних практик актуалізується проблема особистісного вибору адекватних стратегій поведінки, цілей і засобів діяльності, способів адаптації і включення в різні соціальні групи і спільноти.

Розширення спектру психологічних проблем у молодіжному середовищі (неадекватної поведінки, залежностей від алкоголю, наркотиків), екзистенціальних криз, що супроводжують соціальні зміни, свідчить про складність цього завдання.

Формування у студентської молоді соціальної компетентності, необхідної для здійснення вибору адекватних способів і стилів поведінки є також організаційною функцією, що забезпечує, у кінцевому рахунку, автентичну самореалізацію.

Функція організації повною мірою відноситься і до таких позитивних соціальних цінностей, як родина, сімейні відносини. Відомо, що батьківська родина є основним агентом соціалізації молоді взагалі і студентської молоді, зокрема, забезпечуючи виховання, особистісний розвиток, соціальну зрілість і несучи соціальну відповідальність за її ефективне включення в соціум. При цьому респонденти відзначають наявність постійних конфліктів з батьками (20,0 %), повну відсутність взаєморозуміння з батьком (14,0 %), з матір'ю (6,0 %). Приблизно 60,0 % респондентів вважають, що не мають можливості забезпечити свою безпеку, 51,0 % – необхідний рівень і якість життя, 53,0 % – гарний зарібок, 40,0 % – реалізувати свої здібності [4]. Певно, тут має місце деформація внутрішньосімейних життєвих цілей і установок, розрахованих на самореалізацію й адаптивність до середовища як освітнього, так і виробничого.

Освітнє середовище споконвічно внутрішньосімейне, у якому людина залучається до культури за допомогою сприйняття буття через книгу. Більшість респондентів останнім часом відзначають інтерес до розважальних жанрів, таких як фантастика, детективи, пригоди,

любовні романи, містика і жахи (майже 90,0 %). Класична література, що покликана формувати в молоді національну самосвідомість, культуру, соціальну і моральну відповідальність за вчинки перед суспільством практично не відзначається в молодіжному середовищі. Особливо це важливо відзначити в зв'язку з тим, що для сучасного українського суспільства дуже важливо становлення молоді особистості в її громадянському статусі. Цей процес відбувається під впливом політичного середовища, соціальних інститутів, факторів і агентів соціалізації (родина, групи однолітків, робота, церква, мистецтво, культура, засоби масової інформації) [5, 46].

Становлення громадянського статусу молоді немислимо без формування зв'язку «держава-особистість-держава». Цей зв'язок з'являється як відчуття себе громадянином України, патріотом і захисником її незалежності і європейського вектору розвитку.

Безперечно, держава є гарантом прав і свобод особи, і її удосконалення залежить від громадянської активності. Але відповіді респондентів показують, що громадянська активність студентів (якщо не брати до уваги Майдани 2004 і 2014 рр., участь в АТО) загалом низька тому, що держава і суспільство практично нічого не роблять для молоді – 21,2 %; «зараз нам не до громадянської активності, важливіше вижити, завершити навчання, знайти роботу» – 42,3 %; «принципово не хочу виявляти ніякої активності, тому що все це обман, пожива для політичних пройдисвітів» – 10,6 %; «нас цьому не учили, та й ніде цю громадянську активність виявляти» – 6,0 %; вважають, що їм рано виявляти громадянську активність 3,1 % опитаних [6].

Оцінюючи роль і значення молоді в нових умовах, слід зазначити, що молодь – не тільки фактор змін, але і можливої соціальної нестабільності. У цьому відношенні цікаво проаналізувати орієнтації молоді на ті або інші форми боротьби за свої політичні й економічні права.

Існують легальні і нелегальні, правові і неправові форми такої боротьби. Соціологічні дослідження показують, що 33,7 % опитаних вважають ефективною формою боротьби за свої політичні й економічні права участь у дозволених демонстраціях, мітингах, маніфестаціях. Ще 28,0 % вважають такою формою боротьби збір підписів під відозвами, петиціями, 31,3 % – створення самодіяльних об'єднань, суспільно-політичних організацій, 15,8 % – створення самостійних політичних партій [7, 79].

У молодіжному середовищі розповсюдженою є думка про те, що:

- у країні буде наведений порядок, якщо люди зможуть об'єднатися на демократичній основі – 27,0 %;

- сильний лідер наведе в країні порядок, якщо буде спиратися на закон і діяти під контролем Верховної Ради – 28,0 %;

- потрібно на певний час відмовитися від Верховної Ради і дати можливість сильному лідерові вивести країну з кризи – 26,0 %;

- важко сказати що-небудь визначене – 19,0 % [8, 9].

Найбільш ліберальне трактування оптимального шляху подолання кризи, наведення в країні порядку підтримують 27,0 % опитаних. Радикально-волюнтариську позицію демонструють 26,0 %. За проміжний «жорстко-державно-демократичний» шлях виступили 28,0 % респондентів. Майже п'ята частина молоді не відповіла на запитання [9, 7].

Розуміння природи якісних змін сутнісних характеристик молоді пов'язане з джерелом її розвитку, тобто із сутністю тих об'єктивних суперечностей, що лежать в основі розвитку цієї соціально-демографічної групи. Молодь, будучи частиною суспільства, залучена до усього різноманіття соціальних зв'язків і відносин. Унаслідок цього дуже важливий процес засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, що властиве даному суспільству.

Відомий американський соціолог Нейл Смельзер визначає соціалізацію «як процес формування умінь і соціальних установок індивідів, що відповідають їх соціальним ролям» [10, 652].

Значимо, що ознакою соціалізації студентської молоді є їхня соціальна активність – діяльне ставлення людини до життя суспільства, наявність інтересу до процесів управління, наявність відповідних організаційних умінь, відповідальності й ініціативності. Найважливішою ознакою соціальної дії є суб'єктивний зміст – особистісне осмислення можливих варіантів поведінки. Також важлива свідома орієнтація суб'єкта на відповідну реакцію оточуючих, очікування цієї реакції.

Змістом соціалізації є вироблення відповідних соціальних позицій особистості. З моменту народження і до смерті людина залучається до різних видів діяльності та всебічно контактує з навколишніми його людьми й умовами. Він приймає відповідні норми поведінки і відповідно до них діє сам. Соціалізація є також джерелом процесу індивідуалізації і волі. У ході соціалізації кожна людина розвиває свою індивідуальність, здатність незалежно діяти і мислити.

Це особливо важливо враховувати, коли зміни в економічній, соціально-політичній і культурній сферах відбуваються дуже швидко,

ламаючи звичні життєві стереотипи, породжуючи психологічний стан занепокоєння і невпевненість в майбутньому.

Розширення і поглиблення соціалізації індивіда відбувається в таких основних сферах, як у: діяльності, спілкуванні, самопізнанні.

На думку того ж Нейла Смельзера агентами соціалізації є соціальні інститути, люди і соціальні групи, що сприяють соціалізації особистості. Разом з тим, соціалізацію не можна зводити лише до механічного «накладенню на молодь» готових соціальних «форм», простій взаємодії або тільки сумі зовнішніх впливів макро- і мікросередовища. Це процес цілісного формування, виховання і становлення молоді як особливої соціальної групи на основі того кола специфічних суспільних відносин, у які вона входить за допомогою усіх видів своєї суспільно значимої діяльності.

Молодь не тільки і не стільки об'єкт впливу з боку суспільства і його інститутів, він – активний суб'єкт соціального життя. Від її свідомості і самосвідомості, власної активності багато в чому залежить кінцевий результат соціалізації – молода людина повинна відбутися [11, 132].

Студентське самоврядування, засноване на активному, диференційованому за ступенем і формами участі студентів, їхніх колективів в управлінні справами вузів, має в якості найважливіших наступні задачі:

- підготовка студентів до свідомої і вмілої участі у суспільному самоврядуванні, розвитку соціальної активності і соціальної відповідальності студентів;

- створення сприятливої морально-психологічної обстановки, спрямованої на підвищення рівня психологічної залученості студентів у навчальну і політичну діяльність, формування студентського колективу, розвиток відносин співробітництва між викладачами і студентами;

- інформатизація студентом із проблем життєдіяльності вищого навчального закладу і можливості прийняття діяльної участі в його роботі;

- контролінг поведінки різних студентських груп.

Ці проблеми найтісніше пов'язані між собою, тому що без активності особистості не можна підготувати професіонала високого класу, організувати педагогічний процес. Виходячи з діяльнісного підходу, сучасні педагогічна і психологічна наука виділяють педагогіку співробітництва і психологію розуміння і основний акцент у теорії соціалізації роблять на активності суб'єкта. Сучасні засоби навчання, як і сучасна технологія, спосіб життя, принципово несумісні

з авторитарними методами виховання, твердою ієрархією традиційних соціальних ролей (вчитель і учень). На сьогодні система навчання вимагає рівності, демократії і свободи. А це передбачає подолання багатьох стереотипів свідомості.

У результаті осмисленої і добровільної участі в студентському самоврядуванні вищого навчального закладу створюються якісно нові умови модернізації як навчального процесу, так і механізму взаємозв'язків із практикою.

Отже, соціокультурний підхід передбачає оволодіння молоддю демократичними цінностями, нормами, культурними образами, тобто соціалізацію. Політична соціалізація виступає як складний, внутрішньо суперечливий процес набуття й втрати студентами тих або інших політичних якостей. З одного боку, вона є інтеріоризацією вимог політичної системи, тобто засвоєння особистістю відповідних норм, цінностей, ролей, а з іншого боку, демонструє як особистість вибірково засвоює ці традиції і уявлення, закріплюючи них у формах політичної поведінки і впливу на владу, електорального вибору, взаємодії з владою, участі в політичних партіях і рухах.

Однак саме по собі пізнання політичних явищ, цінностей, норм ще не означає перетворення їх у культурний арсенал як окремої молодшої людини так і соціальної групи. Цінності і норми стають елементами внутрішнього світу людини, перетворюються в переконання, у життєві орієнтири і позиції, перетворюються у спосіб діяльності у ході політичного поведінки і практики.

Таким чином, політична соціалізація включає пізнавальну, виховну і практичну політичну діяльність у їхній єдності. Результатом політичної соціалізації стає зрілий громадянин, не підданий коливанням політичної кон'юнктури, здатний без сторонньої підтримки і підказки прийняти рішення з найважливіших питань. Така молода людина сама визначає свої позиції і робить вибір, несе відповідальність за власну поведінку, у тому числі й у сфері політики, керуючись власними уявленнями про те, що входить у його обов'язки і права.

По-суті, політична соціалізація є показником самовизначення студентською молоддю своїх життєвих позицій, що, як показує практика, можуть мати досить стійкий характер, що потребує постійного моніторингу й аналізу, оскільки політичні зміни в країні суттєвим чином впливають на ціннісні орієнтири студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коган М. С. Философия культуры. – СПб.: Петрополис, 1996. – 416 с.
2. Маркарян А. С. Теория культуры и современная наука. – М.: 1983. – 374 с.
3. Parsons T., Smrlses N. J. Economy and society. – N.Y., 196. p. – 318 p.
4. Рябчик М. Залежність від шляху [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2010. – 7 січня. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/4b4230ef64bd0/>.
5. Василенко О. М. Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти / О. М. Василенко, А.О. Малько. – Харків : Крок, 2003. – 83 с.
6. Завальна Н. С. Соціалізація підростаючого покоління в системі українських молодіжних організацій [Електронний ресурс] / Український центр політичного менеджменту. – Режим доступу : www.politik.org.ua/vid/pubcontent.
7. Загородній Ю. І. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми / Загородній Ю. І., Курило В. С., Савченко С. В. – К. : Генеза, 2004. – 144 с.
8. Зінчук В. П. Роль засобів масової інформації у процесі політичної соціалізації студіюючої молоді (на прикладі міста Львова) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». – Львів, 2006. – 20 с.
9. Ісхакова Н. Г. Політична соціалізація як складова демократизації сучасного суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». – К., 2006. – 19 с.
10. Смелзер Н. Социология. Пер. с англ. – М.: 1994. – 652 с.
11. Андрущенко В. «Суб'єкт» і «об'єкт» освіти в контексті свободи та відповідальності / В. Андрущенко, О. Линовицька // Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. – К.: ВАД ЕКС, 2014. – Вип. 76. – С.125-139.

Давидюк Н. И. Социокультурный подход к развитию демократических ценностей молодежи средствами студенческого самоуправления.

Рассматривается социокультурный подход развития студенческого самоуправления. Социокультурный подход представляет собой взаимодействие общественных отношений, что складываются в студенческой среде и содержательных культурных форм самоуправления. Утверждается, что общественные отношения и культура испытывают взаимную нужду всестороннее взаимодействие. Культура необходима системе общественных отношений студенческой молодежи как средство регуляции разного рода коммуникаций, а эти отношения необходимы культуре для обеспечения жизнедеятельности, самореализации и саморазвития студентов.

Ключевые слова: культура, социализация, студенческая молодежь, самоуправление.

Davidyuk M. I. Socio-cultural approach to development of democratic values youth by means of student government.

We consider the socio-cultural approach of the student government .. Socio-cultural approach is the interaction of social relations that are formed in the Students' environment and meaningful cultural forms of self-government. It is argued that social relations and culture have mutual need of comprehensive cooperation. Culture needed system of social relations as a means of Student Youth regulation of various kinds of communications, and these relationships are necessary to ensure the viability culture, self-realization and self-development of students.

Keywords: culture, socialization, students, self-management.

Береза В. О.

ПРОВІДНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Всі чинники політичної соціалізації можна умовно розподілити на об'єктивні та суб'єктивні. Це не тільки біопсихологічні характеристики особистості або її соціальний досвід, але й розмаїті зовнішні впливи – від природи і типу державного ладу і політичного режиму до сім'ї, формальних та неформальних груп тощо. Усе це й зумовлює наявність різноманітних технологій політичної соціалізації, які застосовуються політичними партіями, рухами, громадськими організаціями. Особливе місце серед таких технологічних впливів належить інституту освіти, адже в період перебування в ньому відбувається політичне становлення й розвиток особистості, яка самостійно вирішує для себе питання про сенс життя, своє місце в ньому, робить власний політичний вибір. У статті розглядаються провідні технології політичної соціалізації індивіда.

Ключові слова: політичний вплив, політична соціалізація, технології політичної соціалізації.

Процес політичної соціалізації характеризується протистоянням двох основних тенденцій: з одного боку – зростанням суспільної потреби у розвитку політичної свідомості особи, а з іншого – відчуженням людини від державного життя та від прийняття політичних рішень. Такі тенденції спостерігаються, зазвичай, на перехідних етапах розвитку суспільства.

Вперше термін «політична соціалізація» застосували у XIX ст. американський соціолог Ф. Гіддінс і французький соціопсихолог Г. Гард. Під політичною соціалізацією розуміють процес засвоєння